

Drábik János

Száz évig fizetjük a hitelt, de minek?

Farkas Tibor interjúja

Drábik János legutóbb Bogár Lászlóval és Varga Istvánnal írt közösen könyvet *Válság és valóság* címmel. Minden művét olvasták a döntéshozók, de nem mernek szembenézni azokkal. Önmagát „generalistának” tartja: összeilleszti a mozaikokat, és értelmezi az egészet. A világgazdaság jelenét is így szemléli. Ez kinek összeesküvés-elmélet, kinek szókimondás. Nyugaton természetes dolog, „alternatíván” gondolkodni, nálunk nem. Hiánycikk a független értelmiségi, aki „tőkejövendelméből” él, és nem alkalmazott. Miért a bankok kapták az irdatlan segélycsomagot, miért nem a vállalkozók? – kérdezi Drábik János. Nyugaton banki adót rebesgetnek, nálunk meg a forrásbeszerzés kockázatát misztifikálják.

Végül is a válság hatására mennyi pénzt bocsátottak ki a világban?

– Az USA-ban az állam közpénzből négy és fél-ezer milliárd dollárt bocsátott a bankrendszer rendelkezésére, hogy működőképes maradjon a pénzrendszer, és újra tudja finanszírozni a reálgazdaságot, és ne kelljen millió számra elbocsátani az embereket. Az amerikai állam ezt a pénzt, persze, odaadhatta volna közvetlenül a termelői szektornak is. Az EU-ban 3 ezer milliárd eurót bocsátottak ki ugyanebből a célból.

De ki adta ki ezt az irdatlan mennyiségű pénzt, hiszen épp arról szólt a válság, hogy nagyon sok fedezetlen pénzt pumpáltak a világba, aztán kipukkadt a buborék.

– Az EU-ban az a szabály, hogy a monetáris fellegjogokat – úgy, mint a pénzkibocsátás, az árfolyam-szabályozás, a kamatszabályozás, hitelezés – át kell adni a központi bankoknak, függetlenül attól, hogy azok magánbankok vagy állami tulajdonban vannak. A Frankfurtban székelő Európai Központi Bank bocsátja ki az eurót, amelybe a tagállamoknak nincs érdemi beleszólásuk. A lisszaboni szerződés is részletezi, hogy sem az Európai Parlament, sem a Bizottság, sem az Európai Tanács nem szólhat bele a működésébe, ellenben minden intézkedésüket, aminek pénzügyi vonatkozása van, kötelesek a bankkal egyeztetni. Az európai központi bankok a nemzetközi pénzügyi struktúráknak vannak alávetve. A globális

pénzrendszerben a bankok kivonták magukat az állami ellenőrzés alól. A bankok ellenőrizték szuverén módon saját tevékenységüket. A világ pénzrendszerét egy hazárdjátékot működtető kaszinóvá változtatták, amelyben a spekulánsok minden korlát nélkül garázdálkodhattak.

Álljunk meg egy picit! Erre szokták azt mondani: összeesküvés-elmélet.

– Miért összeesküvés-elmélet az, ha a világban zajló pénzügyi spekulációk folyamatát megvizsgáljuk? Nézzük az ún. buborékokat, amiket felfújnak, majd kipukkadva az emberek szenvedték el a veszteségeket. Ma már megint óriási banki fizetésekről és nyereségbónuszokról hallani. El kell olvasni a külföldi szakmai orgánumokat!

Nézzük a buborékokat!

– Az első buborék, az ún. Nasdaq-buborék 2000-ben pukkant ki. Az USA-ban a világméretű spekuláció során először az elektronikus tőzsdepiacra vitték a technológiai vállalatokat, amelyen az első részvénykibocsátók óriásit kaszáltak, gyorsan felfújták az árakat, a Nasdaq-index soha nem tapasztalt szárnyalásba kezdett. De már akkor tudták, hogy mikor fog bedőlni, ezért biztosításokat kötöttek a bukásra. Így aztán, amikor csődbe mentek, akkor is nagyot kaszáltak.

Aztán jött a „mi” buborékunk.

– A második buborék a 2008-as másodlagos jelzáloghitel-válság. Boldog-boldogtalannak adtak hitelt előleg nélkül is. Az előleg normális körülmények között a vételár 20–25%-a. Először levitték 5%-ra, a végén pedig már egyáltalán nem kértek előleget, csak havi törlesztést. Ezeket a jelzáloghiteleket pénzügyi csomagokba rakták össze, így dobták őket a pénzpiacra. Teljesen bizonytalan volt, hogy ezekből valaha is pénz lesz. Biztosítótársaságoknak, nyugdíjintézeteknek adták el, mint AAA minősítésű jó befektetések fedezetét, miközben tudták, hogy nem tehetők pénz-zé, ha szükség lenne rá. Több millió nyugdíjasnak és biztosítottnak veszett így el a munkával fedezett jó pénze, amit öregségükre, betegségükre takarítottak meg.

Ezeknél a spekulációs folyamatoknál talán érdemes beszélni a hitelkockázati besorolásról, ami meghatározza, hogy egy-egy országba mekkora felárral jön a pénz. Magyarországon állandóan ezzel a kockázati felárral magyaráznak mindent.

– A hitelkockázati ügyletekkel is spekuláltak a buborékbárók. Itt az ún. CDS-ügyletekről (credit default swap-okról) van szó. A jelenlegi hitelpénzrendszerben minden kölcsönvevő esetében mérlegelni lehet, hogy visszafizeti hiteleit, vagy nem fizeti vissza. A hitelképesség felbecsülése lehetőséget adott a hitelkockázati csereügyletek önállósulására. Ezek a hitelkockázati ügyletek tömegesen váltak kereskedelmi árucikké a pénzpiacokon. A CDS-ügyletek államokra is vonatkozhatnak, ha az állam az adós, ha ő vette fel a hiteletet. Lehet fogadást kötni az eladósodott állam esetleges csődjére is. A gazdasági szereplők, a hitelfelvevők hitelkockázatát fel lehet mérni. Erre szakosodtak az ún. hitelminősítők. A hitelkockázat maga az árucikk, ennek a jövőbeni várható piaci árával kereskedtek. A CDS-tranzakciók során a nagybefektetők gyakran egy a százhoz arányú tőkeáttétellel üzleteltek. Ez hatalmas összegeket megmozgató spekulációt tett lehetővé. Hat év alatt úgy felfújták a pénz buborékot, hogy az elérte a 700 trillió dollárt. (Egy trillió ezermilliárd) Ez pukkadtt ki 2008 szeptemberében. Egyesek számára azonban ez óriási profitot hozó biznisznek bizonyult.

És hol vannak most ezek a spekulánsok?

– A pénzrendszer összeomlásakor a válságot előidéző spekulánsok kérték az államot, hogy mentse meg a bankrendszert, mert ha nem áll helyre a normális bankközi hitelezés, akkor nem tudják finanszírozni a reálgazdaságot, vagyis a termelőüzemek tömegesen állnak le, mennek csődbe, és sok millió ember kerül az utcára. Ekkor a kormányok benyúltak az adófizetők zsebébe, és rájuk terhelték a hazardírozó bankárok közpénzből való megmentését. A közpénzeket adhatták volna közvetlenül a termelő vállalatoknak is, de nem ezt tették. Még mindig nem tudhatjuk, hogy miért a hazardírozó bankokat részesítették előnyben az értéktermelő reálgazdasággal szemben.

Mi a helyzet most Magyarországon?

– Azt mondták, hogy a 25 milliárd dolláros IMF-készenléti hitelre azért van szükség, hogy a magyar gazdaság működőképes maradjon. Pedig a magyar válság is nagyrészt megtervezett pénzügyi stratégia következménye. A Magyar Nemzeti Bank (MNB) 21 éve mindig 3–5%-kal magasabb reálkamatot fizet, mint az EU bármelyik országa, beleértve a környező államokat is. Meg kell nézni a számokat! Nálunk állandóan túl magas volt a kamat. Az európai államok

és Amerika a válság során úgy próbáltak segíteni a termelő szférának, hogy a kamatokat az átlag 6%-ról levítették 2–3%-ra, sőt még ennél is alacsonyabbra. Az MNB viszont ürügyként használva a forint mesterséges elgyöngítését 6 %-ról 11,5%-ra emelte a válság kezdetén az alapkamatlábát. Az Európában példa nélkül álló magas kamatok miatt sok milliárd euró forgótőke jött, hogy leszívja a kamattöbbletet. Ahhoz azonban nem volt elég az MNB devizaszámláján lévő 17,5 milliárd euró, hogy a spekulánsok folyamatosan átválthassák devizára, és kivihessék az országból kamatnyereségüket. A kamattővedelem zavartalan repatriálásához volt szükség az IMF-készenléti hitel felvételére. A külföldi tulajdonú anyabankok hazai leánybankjain keresztül ment ki ez a hatalmas összeg. Az anyabankoknál azonban csak 1–2 százalék volt a kamat, ezért visszaküldték Magyarországra, ahol a leánybankjaik elhelyezték betétként az MNB-nél ezt a pénzt. Az így parkoltatott 6–8 ezer milliárd forint kamatait természetesen a költségvetésből fizették. Az így kifizetett kamattöbblet felemésztette mindazt, amit a megszorításokkal elvontak az oktatás, az egészségügy és a társadalombiztosítás finanszírozásából.

De most éppen 5,5% a magyar alapkamat.

– De a magyar kamatok még mindig háromszor nagyobbak, mint amennyit egy prágai vállalkozó fizet, és 5–6-szor nagyobbak, mint amit egy angol polgárnak kell fizetnie. Vagyis az 5,5% kamatláb túl magas ahhoz, hogy a magyar vállalkozó versenyképes legyen.

Miért nem adnak a magyarországi bankok hitelt?

– Itt érezhető az a nagy probléma, hogy nincsenek közepes méretű, magyar tulajdonban lévő bankok Magyarországon. A külföldi tulajdonú bankok arra koncentrálnak most, hogy feltőkésítsék magukat, mert a válság idején óriási pénzmennyiség tűnt el. A központi bankok korlátlanul tudnak fedezetlen pénzt kibocsátani, amiből úgy lesz fedezett pénz, hogy kölcsönadják az államnak, a vállalkozóknak és egyéneknek. Ők már munkával fedezett pénzből fizetik a kamatot utána. Úgy gondolom, hogy a bankok most kívánnak a választásokig, az új kormányzati időszak beindulásáig.

A Magyar Nemzeti Bankot miért nem lehet ellenőrizni? Úgy tűnik, a politikai pártok harcterévé vált ez a terület is. Függetlenséget emlegetnek, de mintha maguk sem tudnák, hogy miről beszélnek, és az is lehet, hogy csak félrevezetik a közvéleményt.

– Az MNB-ről szóló jogszabályt feles törvénnyel alkották meg a magyar parlamentben. Magyarországon

2009-ben – a pénzügyi világválság kellős közepén – a magyar bankrendszer nyeresége a duplája volt a nyugati országokban realizált profitnak. Miért nem engedik meg az államnak mint tulajdonosnak, hogy a pénzrendszer irányításába beleszóljon, ha már a válság alatt tőle várta a segítséget a bankrendszer? Kiderült, hogy Kínában, ahol az állam irányítja a központi bankot, meg tudták tartani a legnehezebb időszakban is az egyensúlyt: nincs infláció, és 10%-kal növekszik a gazdaság. A felmerülő problémák kezelhetőnek bizonyultak. Vissza kellene vonni az MNB függetlenségét a saját tulajdonosától, hiszen a Monetáris Tanács tagjai csak kinevezett bürokraták, akik nem tartoznak politikai felelősséggel a választópolgároknak.

Ez kicsit erősnek tűnik.

– Az államnak vissza kellene vennie a monetáris felségjogokat! De erre mondják, hogy az EU-ban ezt már nem lehet megtenni, mert a lisszaboni szerződés is tiltja. Tény viszont, hogy például a versenyügyi biztos Brüsszelben a válság idején sorozatban adta a felmentéseket az egyes államoknak, hogy pénzt bocsáthassanak ki – az a bizonyos 3000 milliárd euró állami segély így jött létre – a bankok megsegítésére. Tehát volt már számos kivétel a tilalom alól. Ha pedig a magyar kormány akarná visszavenni a monetáris felségjogokat, akkor miért nem kaphat felmentést a pénzkibocsátás tilalma alól? Meg kell szüntetni itt is a kettős mércét. Igenis az államnak kellene kibocsá-

tani a pénzt, amivel infrastruktúrafejlesztő beruházásokat lehetne beindítani: tisztai gátak, belvízelvezető, szennyvízvezető csatornák, parkosítás, lakásépítés fiataloknak, közutak építése. Hitelből építik az osztrák cégek az autópályákat, majd évtizedekig kasszíroznak, mi meg fizetjük évtizedeken át a kamatokat. A munkaalapú pénzzel való infrastruktúra-fejlesztés és termelésbővítés módszerét Japánban, Németországban, az USA-ban, Franciaországban és Kínában a történelem során többször kipróbálták, mindig teljes sikerrel.

De miért mi csináljuk ezt, és miért pont most?

– Mert az államadósság és az adósságszolgálat megfojtotta az országot. Itt az egyszerű példa! Az 1970–89 között felvett 10 milliárd dollárból ténylegesen csak 1 milliárd jött be az országba, ezt az MNB Műhelytanulmányokban lehet olvasni. 1989-ig kifizettünk az 1 milliárd dollárbevonásért 11 milliárd kamatot. Az adósságunk mára 270 milliárd dollárra növekedett. Ebből 107 milliárd dollár kamatot már kifizettünk. Az ország 27-szeresen fizette vissza a felvett hiteleket, és ha követjük az eddigi gyakorlatot, akkor 120-szorosan kellene visszafizetni, ami lehetetlen. Ez egyenlő a magyar nemzetgazdaság felszámolásával. Nem lehet ezer évig viselni az adósságszolgálat terheit, törleszteni és vég nélkül fizetni a kamatokat. Kinek állhat érdekében ez a képtelenség?

(ingatlan.net, 2010. április 1.)

Jeges Ernő: A gyermek Jézus dicsőítése, az egyházi zene története, 1952